

■ **Ziyadxan Əliyev**
Azərbaycan Respublikasının
əməkdar incəsənət xadimi,
sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə
doktoru

Çağdaş təsviri sənətimizin ideoloji asılılıqdan uzaq bir durumunda bədii proseslər nə qədər çoxsaylı və mürekkəb axara yönəlsə də, bu ümumi axında tamaşaçı diqqətini cəlb edən, onun duyğularını cəmləyən yaradıcı qüvvələr də tapılır. Təsvir konsepsiyalarının çox vaxt süni mücərrədləşdirilmiş görüntüləri qarşılığında görünən reallığın lirik-romantik, bir az da psixoloji mənə-məzmunu bələnməmiş təqdimatı dəyərli bədii-estetik yük daşıyıcısı kimi tamaşaçıya özünə daha çox inam yaradır. Hər bir seyrçi yaşantılarına tutulan bu cür səmimi və real "bədi güzgü" qarşısında dayanmaqdan usanmır, əsərlərlə özü arasında yaranan bu səmimi "dialoq"a da etibar edir. Belə yaradıcılardan biri ürəyətimli rəngkarlıq tablolarının müəllifi kimi tanınan İsa Məmmədovdur...

Üzümüzə gələn il 60 yaşını qeyd edəcək rəssamın yaradıcılıq bioqrafı-

dur. Yazıqlar olsun ki, çox vaxt əksəriyyət bu arzulanan yaradıcı haqqı qazana bilmir və sənət tarixində tanınma nişanı əldə etməmiş, "ünvansız" qalır...

Yaradıcılığa yeni başlayan hər bir rəssam təbii olaraq ən müxtəlif janrlarda özünü sınağa çalır. Elə İsa Məmmədov da bu ənənəviləşən yolu keçib. Amma çox tezliklə fərdi duyğularını mənzərə janrında daha səmimi və özünəməxsus ifadə edə biləcəyinə əmin olub. O vaxt da, indi də vaxtaşırı duyğularını həm də portret və natürmort janrında ifadə etsə də, onun mənzərə yaradıcılığının qalanlarını üstələməsi danılmazdır.

Bu gün onun mənzərəçi-rəssam kimi tanınması da ən böyük yaradıcılıq qazancıdır, desək, həqiqəti ifadə etmiş olarıq. Elə bu yerdə əlavə edək ki, yaradıcılığını əsasən bir janra həsr etmək heç də asan məsələ deyil. Bu adamı yora, onun bədii ifa-

reallığı əksidir. Ən maraqlısı, həmin lövhələrdə hamımızın hər gün gördüyü şəhər və təbiət motivlərinə müraciət olunması, onlara bədii görkəm verilməsidir. Ona görə də hər dəfə sərgi salonlarında rəssamın bizə tanış olan məkanlara çox fərqli rakursdan baxışının və görünənlərə ovqat-yaradıcı rəng-kolorit verməsinin nəticəsi olan əsərlər-mənzərələr kifayət qədər duyğulandırıcı qəbul olunurlar...

Mənzərəçi-rəssam üçün müxtəlif səyahətlərin nə qədər önəmli olmasının qarşılığında, İsa Məmmədovun xarici ölkələrlə yanaşı, respublikamızı az qala qarış-qarış gəzməsini təbii saymaq olar. Paytaxtımızın rəssam üçün çox cəlbedici olmasını onun yaradıcılığında Bakı ünvanlı əsərlərin çoxluğu da təsdiqləyir. Çoxəsrlilik tarixə malik olan qədim memarlıq abidələri, köhnə və yeni küçə və meydanlar rəssam təfsirində çox cəlbedici və

İsa Məmmədov

şirənli" görkəmi doğrudan da bu əsərlərdə cəlbedici və yaddaqalandır...

Bu əsərlərdə İsa Məmmədovun naturaçılığa meyl göstərməməsi də kifayət qədər görünəndir. Elə onun əsərlərinin fərqli görünməsinin bir göstəricisi də ilhamını naturaya tabe etməməsidir. Müxtəlif ölçülü tablolarında təbiət motivlərini qavradığı, təxəyyülündə canlandığı kimi təsvir etməsi də bunun görüntüsüdür. Belə ki, bu lövhələrdə rəssam heç də gördüklərinin dəqiq oxşarını yox, obrazını yaratmağa çalışıb. Onun bəzən çoxumuza qabarıq görünən atributları fəza-məkan və rəng-kolorit həllində "əritməsi" də buna xidmət edib. Nəticədə, ayrı-ayrı motivlər konkretlikdən çıxaraq təsirli obraz tutumu almışlar...

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi İsa Məmmədov respublikamızın müxtəlif guşələrini gəzib-dolaşmaqdan usanmayan rəssamlardandır. Düzdür, bu yaradıcılıq səfərləri çox olub, amma onun Şəki təbiətinə daha çox heyran kəsilməsi birmənalıdır. Qədim Alban məbədinin zümrüdü-yaşıl rəng selindən "boylanan" görüntüsü, bu yerlərin əsrarəngiz memarlıq və təbiət motivləri həmin lövhələrdə çox yaddaqalan bədii tutumda əks olunmuşdur...

Bu yerdə deyək ki, onun əsərlərinin həm sənətsevərlərə, həm də həmkarlarına cəlbedici və özünəməxsus görünməsinin başlıca səbəblərindən biri də tabloların motiv rəngarəngliyi ilə yanaşı, onların çox fərqli yaxı manerasında ifadə olunmalarıdır. Bəzən onu Qərb rəssamlığı ilə əlaqələndirənlər də tapılır, amma bu aldadıcı təəssüratdır. Belə ki, bu oxşarlıq qismən-zahiri olmaqla, reallıqda çox fərqli estetikaya malikdir. Əslində İsa Məmmədovun dəst-xəttini, icra mənasını şərtləndirən "uzadılmış -bölünmüş" yaxıllarla duyğulandırıcı görüntü ərsəyə gətirmək çox çətindir.

Onun tablolarının gözəlliyini, çəşidli estetik qatını yaxından yox, uzaqdan daha yaxşı duymaq olur. Məhz bu halda bir-birindən aralı, xüsusən ritmlə sıralanmış uzadılmış yaxılların ahəngindən yaranan duyğulandırıcı ovqatı duymaq olur. Qənaətimizcə, bu cür yaxıllar mahiyyətcə obrazlı desək, yurdumuzun təzadlarla dolu tarixi keçmişinin "bədi izləri"dir. Onların kətanın səthi boyu müxtəlif və dəyişgən-axıcı bədii tutum alması da təsvirə ekspressivlik bəxş etmək istəyinin ifadəsidir. Odur ki, hər kəsi ekspressivliyi təmin edən bu "bölünmüş"lüyün zahirən kiməsə-nəyə oxşadığı yox, rəssamın bu yöndə gerçəkləşdirdiyi səylərinin uğurlu nəticəsi maraqlandırmalıdır. Bu mənada İsa Məmmədovun sənətkar kimi dəst-xətti özünəməxsus və əsərlərinə davamlı tərəvətlik bəxş edəndir. Başqa sözlə desək, əsərlərində rəngin və plastik formanın dialektik birliyi ən səciyyəvi bədii şərh vasitəsidir. Elə bunun nəticəsidir ki, İsa Məmmədov imzası hər bir sərgidə tamaşaçı marağında və diqqətindədir...

DÜNYAMIZ LİRİK DUYĞULARA BƏLƏNƏNDƏ...

Mənzərə ustası İsa Məmmədovun yaradıcılığı haqqında düşüncələr

Bakı mənzərəsi

Ağacların ritmi

Payız

yası zənginliyi ilə seçilir. O, əvvəlcə Ə.Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət rəssamlıq məktəbində (1974-1979), sonra isə Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunun rəngkarlıq fakültəsində (1982-1988) ixtisas təhsili almışdır. Bundan sonra isə müstəqil yaradıcılığa başlamışdır. Bunun görünən nəticələri yaratdığı çoxsaylı əsərlər, bir də zaman-zaman iştirak etdiyi sərgilərdir. 2009 (Berlin), 2010 (İstanbul) və 2011-ci (Bakı) illərdə təşkil olunan fərdi sərgiləri isə onun üçün əsl yaradıcılıq hesabatı olub, desək, yanılmırıq. Əsərlərinin bir çox tanınmış muzeylərdə və nüfuzlu şəxsi kolleksiyalarda yer alması da onun yaradıcılığına olan professional marağın ifadəsidir. Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının və YUNESKO yanındakı rəssamlar birliyinin üzvü olan İsa Məmmədov hazırda Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyasının "Rəngkarlıq" kafedrasında baş müəllim vəzifəsində çalışır. Yetişməkdə olan yeni nəsle gözəlliyi ifadə etmək vərdişlərini aşılamağı özünün bu gün ən önəmli müəllim missiyası hesab edir...

İsa Məmmədovu bir yaradıcı kimi seçiyələndirməli olsaq, onda öncə demək lazımdır ki, o, müasir Azərbaycan təsviri sənəti məkanında bizi ehatə edən gerçəkləyə seçilən bədii münasibət nümayiş etdirən, bununla həm də özünəməxsus dəst-xəttini sərgiləyən rəssam kimi tanınır. Etiraf edək ki, indiki şəraitdə cərəyan və üslubların kəskinliyi duyulan mübarizəsində bunu əldə etmək çox çətindir. Əlavə edək ki, buna yüksəlmək hər bir yaradıcının ən ümdə arzusu-

Milli parkda

də imkanlarını tükəndirə bilər. Doğrudan da yaradıcılıqda "tükənib-tükənməmək" məsələsi çox mürekkəb bir prosesdir...

Tükənməməyin kökü də rəssamın gördüklərindən heyretlənmək gücünün nə qədər davamlı olmasındadır. Başqa cür desək, rəssam həyatda müşahidə etdiklərində özünə və başqalarına yeni və fərqli görünlə biləcək hadisə, motiv və detal görə və onu bədiiləşdirə bilirsə, o, təqdim etdikləri ilə maraqlı və cəlbedici görünəcək. Qeyd edək ki, bunu edə bilənlər təsvirə gətirdiklərində rəssam kimi çıxış edir, bacarmayanlar isə "şəkil çəkən" ayamsı qazanırlar. Bütün bu dediklərimizin qarşılığında inamla, bu günə kimi ərsəyə gətirdiyi mənzərələrin sayını dəqiqliyi ilə bilməyən İsa Məmmədovun yaradıcı potensialının hələ də tükənmədiyini xüsusi vurğulamaq istərdik...

Bu yerdə deyək ki, onun mənzərə yaradıcılığı hansısa mücərrəd təxəyyülün yox, bilavasitə gördüklərinin-

Qızılı payız

yaddaqalan görkəm almışdır, desək, yanılmırıq.

Bu mənada onun "Bakı mənzərəsi" (2005), "Dənizkənarı milli park" (2007), "Paytaxtın Nizami küçəsi" (2006), "Payız" (2007), "Bakı motivi" (2005), "Vağzalyanı meydan" (2006), "Mənim paytaxtım" (2006), "Fəvvarələr meydanı" (2006), "Üç qız parkı" (2006), "Bakı. Bizim küçə" (2007), "Bakının Milli parkı" (2007), "Bakı vağzalı" (2007) və s. əsərlərini qeyd etmək olar.

Yuxarıda adları çəkilən əsərlərin hər birində Bakının çoxəsrlilik "sima"sına tutulan bədii güzgü çox rəngarəng ovqatlıdır. Bunu şərtləndirən başlıca səbəb həmin motivlərin ilingünün ən müxtəlif vaxtlarında fırcaya alınmasıdır. Rəssamın buna müvafiq olaraq mənzərələrə rəngarəng kolorit verməsi də həmin əsərlərin duyğulandırıcılığına səbəb olan məziyyətlərdəndir. Qədim Bakımızın qürurverici memarlıq simasının "bahar libası", "qızılı payız"ı, "xəzri"li və "qora bi-